

Jan Mast?

In het vorige jaarboekje staat een artikel over Jan Mast, een Utrechtse beeldhouwer, die in 1718 in Breukelen kwam wonen en daar in 1732 overleed.¹

In die veertien jaar moet hij in Breukelen en omstreken sporen van zijn werk hebben nagelaten, zou je zeggen, anders dan alleen, mogelijk, het ontwerp van en werk aan de grafkapel van de heren van **Gunterstein** en het hek daarvoor in de NH kerk in Breukelen. Of Mast hierin de hand had, daarvan bestaat geen hard bewijs.² De bovenzijde van het hek is uit hout gesneden met, zwartgeverfd, een doodshoofd omgeven door barokke krullen met daaromheen een slang in een cirkel die zichzelf in de staart bijt, klassiek teken van de eeuwigheid. Voorts vallen op, verguld, twee zeisen en twee naar beneden gerichte bazuinen met daartussen een zandloper met een vleermuisvlerk aan een zijde en een duivenvleugel aan de andere voor de nacht en de dag. Het snijwerk is eenzijdig, de achterkant is vrijwel vlak. In het ijzer van het hek is '1719' gekerfd, maar in het hout is niets van een merkteken te zien. Het smeedwerk van de beide deuren

Afb. 1. Gevelsteen in de voorgevel van het oude 'Regthuys' van Breukelen uit het eerste kwart van de 18de eeuw. (Foto auteur)

en de beide zijpanelen, dat met vrij eenvoudige geometrische motieven is vorm gegeven, is zeer zorgvuldig uitgevoerd. Het dikkere staafwerk daaromheen is vrij grof, als ware het van een andere hand. Tegen de achterwand van de kapel hangt een rouwbord voor Maria de Bordes, gestorven in 1719, echtgenote van Ferdinand van Collen. Dat rouwbord zou ook van de hand van Jan Mast kunnen zijn. Alle andere rouwborden in de kapel en de kerk zijn van voor 1718 of na 1732. Twee zandstenen consoles aan weerszijden van de boog boven het hek zijn gedecoreerd met fraaie acanthus bladeren en zouden mogelijk eveneens door Jan Mast zijn vorm gegeven. De vier marmeren reliëfs rond de tombe van Anna Pergens bij de ingang van de kerk kunnen niet door Mast gehakt zijn want hij stierf eerder dan Anna.

In het nieuwe boek in de MIP reeks van de provincie Utrecht, dat de geschiedenis en architectuur in de gemeente Breukelen tot onderwerp heeft,³ viel op bladzij 219 de gevelsteen op van het oude **Regthuys**. Misschien kan daarin ook werk van Jan Mast herkend worden.

Op het uitsstukken zandsteen opgebouwde gedeelte van de gevelsteen is een tekst ingebeiteld: 'Het REGTHUYS van BREUCKELEN en BREUCKELEWEERT'.

Links en rechts wordt de tekst geflankeerd door gebogen sierlijsten waarin een in grootte afnemende bloemdecoratie – een typisch Marot motief – is uitgehakt. Daniel Marot publiceerde in 1712 zijn gegraveerde voorbeelden voor allerhande decoraties, die daarna enige decennia lang veelvuldig werden gebruikt door onder meer schilders en beeldhouwers. De steen moet dus uit het tweede of derde decennium van de 18e eeuw dateren (afb. 1).

De tekst wordt aan de bovenzijde afgesloten door een halfronde lijst waarop een Griekse vaas in hoogrelief gevuld met bloemen en acanthus bladeren staat (afb. 2). Het bovenste deel van het halffrond is als tandlijst uitgevoerd evenals de beide horizontale dekstukken aan weerszijden. Die laatste dienen als sokkel voor rechts een goed gehouwen baardige Herculeskop, te herkennen aan de kop van de Nemeïsche leeuw, die hij als muts draagt (afb. 3), en links een vrouwenkop of eigenlijk een

Afb. 2. Siervaas in zandsteen op bovenkant van de gevelsteen. (Foto auteur)

de beide horizontale dekstukken aan weerszijden. Die laatste dienen als sokkel voor rechts een goed gehouwen baardige Herculeskop, te herkennen aan de kop van de Nemeïsche leeuw, die hij als muts draagt (afb. 3), en links een vrouwenkop of eigenlijk een

Afb. 3. Kop van Hercules in marmer met het Ne-meïsche leeuwenvel als muts. (Foto auteur)

Afb. 4. Kop van vrouw, mogelijk Anna Pergens, in marmer. (Foto auteur)

vrouwenportret. De suggestie bij de foto in genoemd boek dat het een Minervakop zou betreffen is niet onlogisch, maar bij nauwkeurige observatie ziet wat zij op haar hoofd heeft er niet uit als de helm die men zou verwachten. De trekken van het gezicht zijn, in tegenstelling tot die van de Hercules, niet klassiek, zij hebben iets van een portret van een vrouw met een lichte glimlach om haar mond (afb. 4) en heeft een mooie rechte neus.

De beide koppen zijn uit het duurdere marmer gehakt hetgeen hen een hogere status geeft. Zou hier Anna Pergens (1650-1732) [vrouw van Johan Ortt (1642-1701), die in 1675 de ruïne **Nijenrode** kocht] zijn afgebeeld? Zij was in de onderhavige periode tot haar dood eind 1732 de weldoende feitelijke bestuurder van het gerecht Breukelen-Nijenrode. Van haar kwam onlangs op een veiling in Parijs⁴ een portret (afb. 5), dat echter een vrijwel frontale aanblik geeft. Op dat portret heeft Anna Pergens evenals het marmeren kopje een rechte neus, maar daar houdt de mogelijkheid tot vergelijken mee op.

Gezien de hoge beeldhouwkunstige kwaliteit van de beide marmeren kopjes is een mogelijke toeschrijving aan Jan Mast niet uit te sluiten. In diezelfde tijd was ook Ignatius van Logteren op de buitens **Boom en Bos** en **Hoffwerk** in Breukelen als beeldhouwer aan het werk, maar de halfronde boog boven de tekst past

Afb. 5. Portret van Anna Pergens door Nicolaas Maes ca. 1690. (Foto Sotheby's)

niet in zijn oeuvre. Die boog komt ook voor in de grafkapel van **Gunterstein**. Ignatius gebruikte steevast een flauwe boog met ingezwenkte uiteinden. De kopjes vertonen evenmin zijn stijl.

E. Munnig Schmidt

Loenen 2008

Noten

- 1 Munnig Schmidt, E., 2007, Jan Mast, 18de eeuws beeldhouwer te Breukelen, *Jb. Nijstarlake*, blz. 89 e.v.
- 2 Verburgt, J.W., 1917, Het tegenwoordige Gunterstein, vanaf zijn herbouw in den jare 1681, *Jb. Nijstarlake*, blz. 65 noot 2.
- 3 Manten, A.A. en M. Laméris, 2008, *Breukelen Geschiedenis en Architectuur*, Uitgeverij Kerckebosch, Zeist en Stichting Publicaties Oud Utrecht.
- 4 Veiling Sotheby's Parijs 25-06-2008, nr. 27: Twee portretten door Nicolaas Maes (1634-'93), olieverf op doek, in fraai gesneden vergulde ovale lijsten 126 x 104 cm met de wapens van resp. Ort en Pergens. Vriendelijke mededeling van Gert Immerzeel. Gekocht door kunsthandel Johnny van Haeften te Londen.